

França: l'escola p

L'escola pública és un dels símbols forts de la República Francesa. *L'Éducation Nationale*, un dinosaure burocràtic amb inèrcies pròpies. Ningú no pot tocar-la impunement.

La colla es precipita cap a les escales del metro Strasbourg-Saint Denis per fondre's en l'exèrcit d'anoracs llampants, gorres frígies i barbes *progres* que travessa París. La pluja? No faltaria sinó que, després d'haver fet qui sap quants quilòmetres, s'arronsessin a causa de la pluja! Alguns, però, s'aturen un moment, abans d'enfrontar-s'hi. Per preparar les armes: trompetes i timbals. Els qui porten gorra verifiquen que dibuixi sobre el front una impecable diagonal; el grup comença a prendre l'aire d'una *xaranga* basca: són de Baiona, en efecte, i ataquen amb alegria allò de "A Pamplona hemos de ir...". Ara, cantar, no canten; si de cas, algun amolla, com per fer boca, el crit de guerra: "Ecole publique! Ecole publique!".

A la Place de la République, algú menys anònim que els bascos també llueix gorra i somriure: Michel Rocard, líder del castigat PSF, a qui aquesta multitud cridant contra Balladur deu escalfar el cor. Des de la matinada, trens i autocars provinents de tot l'Hexàgon l'han anada desembarcant. Cafès i bars, forns i pastisseries, *brasseries* i pizzeries: tot és ple de turistes accidentals. Les cues davant les *toilettes* diuen molt del domini quasi budista d'ells mateixos que han de tenir els candidats a entrar-hi. La Prefectura parlarà més tard de tres-cents mil manifestants; els organitzadors, d'un milió. En tot cas, és una de les dues o tres manifestacions més multitudinàries fetes a París aquests darrers trenta anys.

Sense motiu? I tanmateix, quatre dies abans de la manifestació, la causa que l'havia motivada ja no existia, perquè el Consell Constitucional havia anul·lat la iniciativa legislativa, origen de la polèmica: la reforma d'una llei del 1850, la llei Falloux, ministre d'Instrucció Pública de l'època. Aquesta llei garantia a l'Església la possibilitat de tenir les seves escoles i atorgava als bisbes el dret d'inspecció de l'escola pública. Aquesta antigalla de quasi 150 anys ha estat esmenada una pila de vegades, però alguns articles han aguantat, impertorbables, el pas del temps. Entre ells, un que autoritza ajuntaments i departaments a subvencionar les escoles privades, si les subvencions no excedeixen un 10%

de les despeses anuals de l'establiment. Era aquest límit, el que la reforma feia saltar; ajuntaments i departaments obtenien així la possibilitat d'obrir molt més lliurement l'aixeta de les subvencions. Per això l'esquerra va aixecar el crit al cel. I el Consell Constitucional li va dir amén. (Pel que fa al bon comte de Falloux —ell que sí que és al cel—, es devia ben marejar contemplant des d'allà les voltes que fa el món...).

Tot i la decisió del Consell, l'ocasió, per a l'esquerra, de veure's per fi una mica les orelles era massa temptadora: la convocatòria va mantenir-se. La manifestació, sense objectiu reivindicatiu immediat, es va convertir així en un retrobament de l'esquerra i una reafirmació dels principis de laïcitat (l'escola privada és majoritàriament catòlica) i d'igualtat.

Laïcitat, igualtat i centralisme. El mal-estar de l'ensenyament públic es justificava, a més de la reforma de la llei Falloux, pel fet que, invocant la necessitat de fer obres per a la seguretat a les escoles privades, el Govern ja havia previst de dotar de recursos necessaris l'administració local. Així, la llei reformada s'hauria pogut aplicar immediatament: el ministre de l'Educació Nacional, François Bayrou, volia enllestir de pressa. Confiant en l'estat de gràcia que beneficia Balladur, creient que l'argument de la seguretat dels infants faria callar les crítiques i que les lluites entre catòlics i laics eren cosa del passat, Bayrou va decidir d'agafar el toro per les banyes i aplicar el programa de la dreta, que prometia a les col·lectivitats locals la possibilitat de finançar l'escola privada. El toro, però, se li va revincilar: les batalles entre carques i menjacapellans són cosa de la història, però el principi d'una escola no confessional, eina d'integració cívica dels nens de qualsevol origen en els braços maternals de la República, roman profundament arrelat en amplis sectors de la societat francesa. I en la consciència dels membres del Consell Constitucional.

La clau de la decisió no era pas la laïcitat, però, sinó la *igualtat*. Igualtat entre escola pública i privada, que la reforma hauria pogut trencar. I igualtat territorial: els guardians de la Constitució no accepten que una llei relati-

La manifestació parisenca del passat dia 16 de gener va ser una de les dues o tres més multitudinàries fetes aquests darrers trenta anys. Segons les fonts, hi assistiren entre tres-cents mil persones i un milió.

ública surt al carrer

ARXIU

va a la llibertat d'ensenyament pugui no ser aplicada de manera uniforme a tot el territori. Tant és així que Bayrou i Balladur han declarat que, si la llei hagués fet obligatòries les ajudes a l'escola privada, hauria estat constitucional... El granític centralisme francès, doncs, traient un cop més el nas per darrere els plecs solemnes del vestit de Na Marianna República?

En tot cas, la reforma Bayrou contenia innegables elements descentralitzadors, que no són nous en aquest ministre occità que parla occità. En un discurs fet a Pau al setembre, per exemple, havia apuntat la possibilitat que el coneixement de les "llengües regionals" fos tingut en compte en el nomenament de mestres i professors a les zones d'on són pròpies. La proposta no va ser precisament saludada amb entusiasme pels mitjans parisencs: fins i tot el circumspecte *Le Monde* —que en va parlar tres setmanes després...—, va perdre les formes i es va deixar anar en una ironia ben poc

objectiva i francament antipàtica. Ara, la manifestació no li farà pas les coses més fàcils, a Bayrou...

Catalunya Nord. Joan-Pere Le Bihan, director de la Bressola, vist aquest panorama, es desespera una mica. Per ell, les inèrcies de l'*éducation nationale* fan molt difícil els propòsits descentralitzadors del ministre. Per això, tot i la voluntat de ser escola pública, la Bressola es manté privada: "Només podríem ser escola pública amb una administració catalana. A França, el català no és reconegut: el català és privat; la nostra escola, doncs, ha de ser privada". Sobre la reforma de la llei Falloux, tot i que ja li aniria bé que els ajuntaments ajudessin més, no vol pronunciar-se: "No ens volem barallar".

Laura Manaut, directora de l'altra escola catalana, Arrels, sí que es pronuncia. Està "totalment d'acord" amb la manifesta-

ció: "El català no ha de ser una cosa a part; una escola catalana ha de ser pública; hem d'aprofitar les vies que se'ns ofereixen en aquest sentit". Ni que Bayrou dimitís, "la dinàmica normalitzadora, que ja ve del 82, no es trencaria".

Fet i fet, per a bé o per a mal, no sembla que la manifestació hagi "trencat" gaires coses. El seu èxit és, precisament, d'haver paralytitzat les temptacions reformadores del Govern francès. "Bayrou, quan encara no era ministre —recorda Le Bihan—, va publicar un llibre sobre l'ensenyament. Un capítol es titulava *La impossible reforma...* Però tampoc no és veritat que no hagi canviat res: si més no, Rocard té gorra i somriure nous (tot i que els socialistes van ser més aviat xiulats, a la manifestació), Balladur ha rebut una advertència i Bayrou penja d'un fil. Es clar que tot això no té res a veure, amb l'ensenyament. Encara que aquest darrer en sigui, de moment, ministre.

Francesc Llopart